

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΠΟΛΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Γ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΠΟΛΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

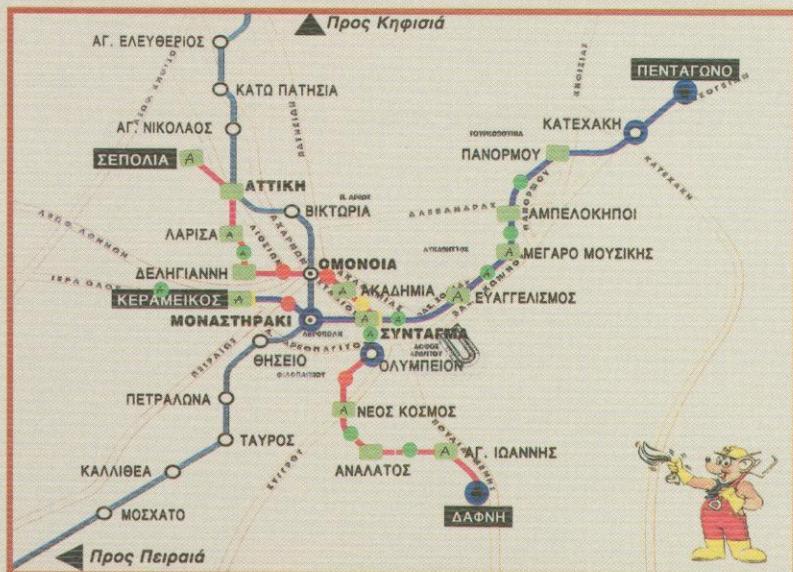
ΗΑΘΗΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΠΟΛΗ που έχει το προνόμιο της διάρκειας μέσα στο χρόνο. Ζει αιώνες τώρα στην ίδια θέση στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης, στη γη της Αττικής, όπου το τοπίο διατηρεί ακόμη τα στοιχεία εκείνα που διαμόρφωσαν την Ελληνική σκέψη και δημιουργία, δηλαδή το φως, τη διαύγεια και το βάθος του ορίζοντα στο πέλαγος. Η αρχαία πόλη, η οποία υπερασπίζεται το δικαίωμα της ύπαρξής της κάτω από τη σύγχρονη, που και αυτή διεκδικεί το δικό της δικαίωμα στην ανάπτυξη, μας επιτρέπει να αποκαλύπτομε λίγο-λίγο το αρχαίο της πρόσωπο μέσα από τις ανασκαφικές έρευνες που διενεργούνται συστηματικά τα τελευταία σαράντα χρόνια, με κάθε αφορμή, σε όλη της την έκταση. Τα κατάλοιπα της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής της, τα έργα των κατοίκων της και τα θραύσματα της ιστορίας της, όσα έχουν σταδιακά αναδυθεί από τα δεκάδες στρέμματα γης σε περισσότερες από 2.000 ανασκαφές μέχρι σήμερα, αποδίδονται με τις μελέτες στον αρχαίο ιστό, τεκμηριώνουν τη γνώση μας για την πολεοδομική εξέλιξη και τις τύχες της πόλης και συνθέτουν τη χαμένη εικόνα της καθημερινότητας σε κάθε περίοδο της αρχαιότητος.

Όμως οι ανασκαφές, όπως αυτές για τον Μητροπολιτικό Σιδηρόδρομο των Αθηνών, οι ενταγμένες στη λογική των μεγάλων έργων και της ανάπτυξης, όπως οι σύγχρονες ανάγκες την εννοούν και εξωραϊσμένες, με την πθική του δημοσίου ουμφέροντος και του κοινωνικού ωφέλους, όσο σπουδαία επιστημονικά αποτελέσματα και αν έχουν, δεν αναιρούν την αγωνία του Αρχαιολόγου, η οποία παραμένει μπροστά στην αλλαγή του φυσικού περιβάλλοντος και την απώλεια, που είναι πολλές φορές αναπόφευκτη, των ίδιων των μνημείων, τα οποία αποτελούν τις μόνες απέρια μαρτυρίες της δραστηριότητας του ανθρώπου στον χώρο. Τα κινητά ευρήματα, τα οποία μεταφέρομε και εκθέτομε στα Μουσεία, όσο λαμπρά και πολύτιμα και αν είναι για τη μελέτη και τεκμηρίωση μας ανασκαφής, δεν μας παρηγορούν, όταν για τις ανάγκες ενός έργου το κύριο αντικείμενο της έρευνας, δηλαδή τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, θυσιάζονται. Γι' αυτό στον Μητροπολιτικό Σιδηρόδρομο προσπαθήσαμε και πετύχαμε, παρά τις δυσκολίες για τρο-

ποποιήσεις στο τεχνικό έργο, και παρά τις μεγάλες δαπάνες που απαιτήθηκαν, μεγάλα τμήματα των ανασκαφών να διατηρηθούν, είτε στη θέση στην οποία βρέθηκαν, είτε σε άλλους χώρους με απόσπαση, μεταφορά και τοποθέτηση υπό μορφή ανασκαφικού *Mουσείου*, έτσι ώστε ο κάτοικος και ο επισκέπτης της Αθήνας να κατανοήσει τη σημασία των ανασκαφών και να καταλάβει ότι περπατώντας μέσα στη σύγχρονη πόλη, μπορεί να αισθανθεί τους κτύπους της καρδιάς μιας άλλης πόλης που περιμένει από κάτω.

Για τούτο η Έκθεση στην Πανεπιστημιόπολη, έκθεση-δωρεά της Γ' Εφορείας Αρχαιοτήτων Αθηνών στον Τομέα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της πόλης, είναι η έκθεση της καρδιάς μας. Στη Λεωφόρο Αμαλίας και στο Σύνταγμα έγινε ένα πρωτοποριακό έργο με την απόσπαση των σημαντικότερων τμημάτων από την εντυπωσιακή ανασκαφή που έγινε εκεί, έργο το οποίο, αφού δεν ήταν δυνατόν τα μνημεία αυτά να αφεθούν να συνεχίσουν αλώβητα να μετρούν τους αιώνες στην ίδια θέση, περιέσωσε ένα μέρος της αρχαίας μνήμης, που, ως έκθεμα πλέον σε έναν άλλο χώρο, ένα χώρο παιδείας, θα αποκτήσει άλλη μορφή και διάσταση.

ΔΡ. ΛΙΑΝΑ ΠΑΡΑΛΑΜΑ
Διευθύντρια Γ' ΕΠΙΚΑ

Οι δύο βασικές γραμμές του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου Αθηνών.
Σημειώνονται οι σταθμοί και τα φρέατα εξαερισμού, όπου διενεργήθηκαν ανασκαφές.

Mε την κατασκευή του Σταθμού ΣΥΝΤΑΓΜΑ του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου Αθηνών, πραγματοποιήθηκε από το 1992 έως το 1994 σε δύο φάσεις, λόγω κυκλοφοριακών ρυθμίσεων, μία από τις μεγαλύτερες ανασκαφές της Αθήνας σε έκταση 7.500 τ.μ στη λεωφόρο Αμαλίας και στο ανατολικό τμήμα της Πλατείας Συντάγματος. Την ανασκαφή διενήργησε η Γ' Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών με προσωπικό και υποδομή που διέθεσαν η ΑΤΤΙΚΟ και ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΜΕΤΡΟ.

Η ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Η ανασκαφέσα έκταση βρίσκεται στο Ανατολικό τμήμα της Αρχαίας Αθήνας έξω από την αρχαία οχύρωση που περνούσε κοντά στο Υπουργείο Παιδείας, στα χρόνια όμως του Αδριανού η περιοχή αυτή που καλύπτει την πλατεία Συντάγματος, τον Εθνικό Κήπο και το Ζάππειο εντάχθηκε στο εσωτερικό της πόλης και απέτελεσε μια πολυτελή συνοικία της.

Το Ανατολικό προάστιο της πόλης διέσχιζαν δύο ποταμοί, ο Ιλισός στα νότια και ο Ηριδανός, κλάδος του οποίου κατέβαινε ορμητικά από τον Λυκαβηπτό και από την Πλατεία Συντάγματος διέσχιζε τις οδούς Όθωνος, Μητροπόλεως, Αδριανού για να καταλήξει στον Κεραμεικό, όπου είναι ορατός.

Τμήμα της κοίτης του Ηριδανού, πλάτους άνω των 50 μέτρων αποκαλύφθηκε στη λεωφόρο Αμαλίας στο ύψος της οδού Όθωνος.

ΟΙ ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΪΚΟΙ ΤΑΦΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΕΙΟ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟ

Τα αρχαιότερα ευρήματα της ανασκαφής υπήρξαν δύο Υπομυκναϊκοί τάφοι του 11ου αιώνα π.Χ., μικρά ορύγματα λαξευμένα στο φυσικό Αθηναϊκό σχιστόλιθο (κιμπλιά), καλυμμένα με ακανόνιστες πλάκες και με συνίθινη κτερίσματα.

Από το λεγόμενο Πεισιστράτειο υδραγωγείο, το οποίο μετέφερε πόσιμο νερό στην Αθήνα από πηγή στους πρόποδες του Υμηττού, αποκαλύφθηκαν στην Πλατεία Συντάγματος και στη λεωφόρο Αμαλίας 4 διακλαδώσεις σε μίκος που

Η κοίτη του Ηριδανού με τον Ρωμαϊκό αποχετευτικό αγωγό.

Διακλάδωση του «Πεισιστράτειου» υδραγωγείου του 5ου αι. π.Χ.

υπερβαίνει τα 200 μέτρα και αποτελούν επέκταση του δικτύου του α' μισού του 5ου αι. π.Χ.

Το υδραγωγείο περιλαμβάνει πήλινα κυλινδρικά στελέχη με γραπτές μελανές ταινίες, τα οποία τοποθετήθηκαν σε βαθύ λαξευτό όρυγμα στο φυσικό σχιστόλιθο. Τα πήλινα στελέχη προσαρμόζονται το ένα μέσα στο άλλο και οι αρμοί τους συνδέονται με μολύβι για τη στεγανοποίηση της ένωσης. Φέρουν οπές καθαρισμού που φράσσονται με πήλινα πώματα και με λίθους.

ΤΑ ΧΑΛΚΟΥΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΗ ΟΔΙΚΗ ΑΡΤΗΡΙΑ

Στο β' μισό του 5ου αιώνα π.Χ. εγκαθίστανται στο χώρο εργαστήρια κατασκευής χάλκινων αντικειμένων. Αποκαλύφθηκαν και ερευνήθηκαν 7 λάκκοι χυτηρίων ανοιγμένοι στο φυσικό βράχο, οι οποίοι διατηρούσαν υπολείμματα από τις πήλινες μάτρες χυτεύσεως (καλούπια). Τμήματα 20 δωματίων, γύρω από τους λάκκους, μπορούν να συνδεθούν με τις εργαστηριακές δραστηριότητες και την αποθήκευση υλικών. Σ' ένα από αυτά βρέθηκαν προσεκτικά αποθηκευμένες πλάκες πηλού για την επένδυση των λάκκων.

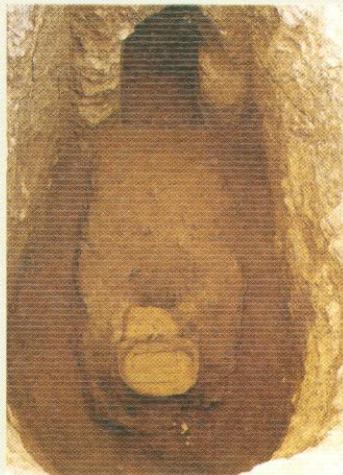
Ένα από τα χυτήρια έχει αναπαρασταθεί στον εκθεσιακό χώρο και συγκεκριμένα στο πρώτο επίπεδο.

Νότια από τις εργαστηριακές εγκαταστάσεις, εντοπίστηκε οδός πλάτους 4,5 μέτρων, η οποία διαμορφώθηκε συγχρόνως με τα χυτήρια για να εξυπηρετεί τις ανάγκες διακίνησης υλικών και προϊόντων.

Στις αρχές του 4ου αιώνα π.Χ. οι λάκκοι των χυτηρίων επιχώσθηκαν και εγκαταλείφθηκαν. Πάνω στα εργαστηριακά στρώματα οικοδομήθηκε περίστυλη αυλή.

Η ΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΟΔΙΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ

Στο β' μισό του 4ου αιώνα π.Χ. ο χώρος αναδιοργανώνεται και αλλάζει η χρήση του. Διευρύνεται η παλιά κεντρική οδική αρτηρία προς τους δήμους των Μεσογείων με αφετηρία τις Διοχάρους πύλες, οι οποίες έχουν αποκαλυφθεί στη συμβολή των οδών Βουλίς και Απόλλωνος. Το πλάτος του δρό-

Λάκκος χυτηρίου με πήλινη μάτρα (καλούπι) στο εσωτερικό του.

Η οδός προς Μεσόγεια και τμήμα του παρόδιου νεκροταφείου.

μου διαμορφώνεται στα 7 μέτρα και ερευνήθηκε σε μήκος 35 μέτρων. Η βασική αυτή οδική αρτηρία υπέστη πολλές επισκευές και χροιμοποιήθηκε μέχρι τον 3ο αιώνα μ.Χ., όπως δείχνουν τα 30 περίου αλλεπάλληλα οδοστρώματά της, σε αρκετά από τα οποία διακρίνονται ίχνη τροχών από τις άμαξες που την διέτρεχαν. Τμήμα της εντυπωσιακής στρωματογραφίας του δρόμου αποσπάσθηκε και εκτίθεται στο δεύτερο επίπεδο του εκθεσιακού χώρου.

Στα βόρεια κράσπεδα της οδού αναπτύσσεται την ίδια περίοδο εκτεταμένο παρόδιο νεκροταφείο με 290 τάφους που χροιμοποιείται από τις αρχές του 4ου αι. π.Χ. μέχρι τις αρχές του 3ου αι. μ.Χ. Τα κτερίσματα των τάφων ήταν συνήθη και παρουσίαζαν διαφοροποίηση ανάλογα με την εποχή.

Αξίζει να μνημονευθεί μία ταφή σκύλου, ιδιαίτερα επιμελημένη, με δύο γυάλινα μυροδοχεία του 1ου-2ου αιώνα μ.Χ. και με υπολείμματα από το περιλαίμιο του.

Τμήμα του νεκροταφείου απαρτίζόμενο από ένα παρόδιο ταφικό βάθρο και 3 σαρκοφάγους έχει τοποθετηθεί στον εκθεσιακό χώρο και συγκεκριμένα στο δεύτερο επίπεδο.

Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ- ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟ

Στους πρώιμους ρωμαϊκούς χρόνους επιχωματώνεται η κοίτη του ποταμού, αφού τα νερά του εκτρέπονται στα νότια και στο εσωτερικό της κατασκευάζεται μεγάλος λίθινος αποχετευτικός αγωγός με κτιστά τοιχώματα και συμπαγή θολωτή οροφή, που ερευνήθηκε σε μήκος 47 μέτρων. Τμήμα του αγωγού έχει τοποθετηθεί στο δεύτερο επίπεδο του εκθεσιακού χώρου.

Μετά την καταστροφική επιδρομή των Ερούλων το 267 μ.Χ., ολόκληρος ο χώρος βόρεια του ποταμού καταλαμβάνεται από τεράστιο λουτρικό συγκρότημα (βαλανείο), το οποίο οικοδομείται πάνω στο νεκροταφείο και στο κατάστρωμα της οδού σε έκταση μεγαλύτερη από 5.500 τ.μ.

Στα τέλη του 3ου - αρχές του 4ου αιώνα μ.Χ. διαμορφώνεται ο κεντρικός πυρήνας του, ο οποίος αποσπάσθηκε ολόκληρος και επανατοποθετήθηκε στο πρώτο επίπεδο της έκθεσης. Περιλαμβάνει 2 εστίες πυροδότησης (χώροι όπου

Ο τάφος σκύλου με τα κτερίσματα του.

Τα κτερίσματα τάφου του 4ου αι. π.Χ.

Τα κτερίσματα τάφου του 1ου αι. μ.Χ.

Το κεντρικό τμήμα του λουτρικού συγκροτήματος (βαλανείου).

άναβε φωτιά για τη θέρμανση των δεξαμενών του λουτρού), 4 αίθουσες για καυτά και χλιαρά λουτρά, δεξαμενές για ψυχρά λουτρά και μία πλακοστρωμένη αίθουσα. Τον πυρήνα του λουτρού πλαισίωνε μεγάλος αριθμός δωματίων, που εξυπηρετούσαν λειτουργικές ανάγκες των επισκεπτών (αίθουσες αναμονής, αποδυτήρια, καταλύματα κλπ).

Την ίδια εποχή νότια του ποταμού θεμελιώνεται υδραγωγείο, από το οποίο διατηρήθηκαν 7 πεσσοί και πυκνότατο δίκτυο αγωγών και φρεατίων. Τμήματά του έχουν τοποθετηθεί στο τρίτο επίπεδο της έκθεσης.

Δωμάτιο με υπόκαυστα που αποτελεί την αίθουσα των καυτών λουτρών (caldarium).

ΤΑ BYZANTINA ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΩΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Τον 5ο-6ο αιώνα μ.Χ., πάνω στην επιχωματωμένη κοίτη του ποταμού, αναπτύσσεται συστάδα 17 παλαιοχριστιανικών τάφων πιθανώς οστεοφυλακίων που χρονιμοποιήθηκαν μέχρι τον 11ο-12ο αιώνα μ.Χ.

Στο νότιο τμήμα της ανασκαφής ήλθαν στο φως κατάλοιπα βυζαντινών χρόνων και συγκεκριμένα δωμάτια κτηρίων και 13 αποθηκευτικοί σιροί (κτιστοί πίθοι για αποθήκευση σιτηρών). Ένας από τους σιρούς αποσπάσθηκε και τοποθετήθηκε στο τρίτο επίπεδο της έκθεσης, ενώ έχει αναπαρασταθεί το κάτω τμήμα δεύτερου.

Η χρήση του χώρου συνεχίστηκε στα υστεροβυζαντινά και στα χρόνια της τουρκοκρατίας με την κατασκευή μεγάλων δεξαμενών και πυκνού υδρευτικού δικτύου.

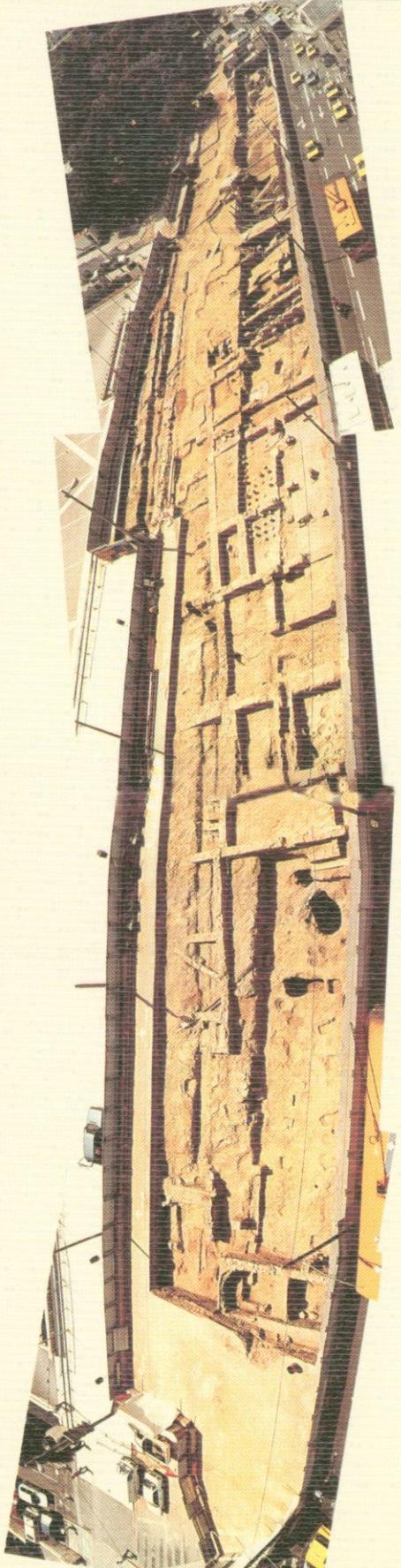
Τμήματα ενός μεγάλου σε μίκος τοίχου, που κτίστηκε πρόχειρα μπορεί να συνδεθεί με το γνωστό τείχος του Βοεβόδα Χασεκή, που οικοδομήθηκε στην Αθήνα το 1778 και περνούσε από την περιοχή, έχοντας εδώ μία βασική πύλη του, τη Μεσογείτικη πόρτα ή Μπουμπουνίστρα, ενώ τμήμα λιθόστρωτου μπορεί να ταυτιστεί με το κατάστρωμα της οδού Αμαλίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατά την περίοδο βασιλείας του Οθωνος.

ΟΛΓΑ ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ
Αρχαιολόγος Γ' ΕΠΚΑ
Υπεύθυνη της ανασκαφής

Το Ρωμαϊκό υδραγωγείο με το πυκνό δίκτυο αγωγών και οι Βυζαντινοί αποθηκευτικοί σιροί.

ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΜΑΛΙΑΣ
Οι δύο Φάσεις της ανασκαφής

Η ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

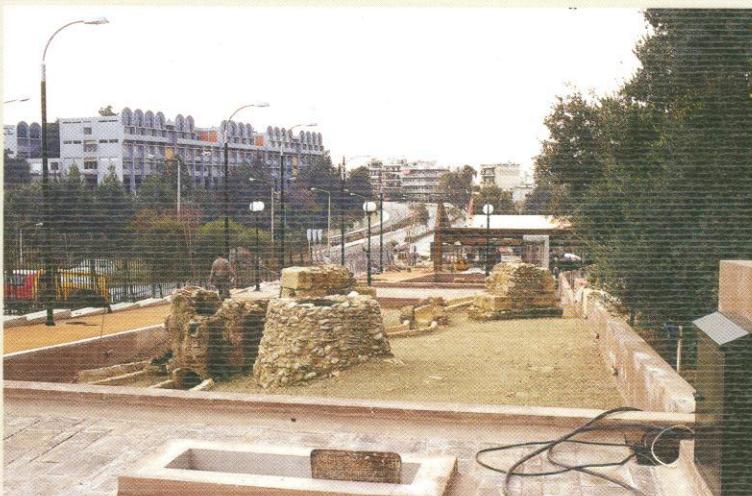
Ο συγκεκριμένος χώρος επελέγη διότι οι διαστάσεις του προσεγγίζουν, σε μεγάλο βαθμό, αυτές της ανασκαφής. Χρειάστηκε βεβαίως να πραγματοποιηθούν ποικίλα έργα για τη διαμόρφωσή του, όπως αντιστρίξεις των πρανών του λόφου, αποχωματώσεις, εκβραχισμοί, κ.λπ.

Οι αρχαιότητες τοποθετήθηκαν σύμφωνα με τη διάταξη που είχαν στην ανασκαφή και διαμορφώθηκαν τρία επίπεδα, τα οποία χωρίζονται με ενδιάμεσες εξέδρες για την καλύτερη θέαση των αρχαίων.

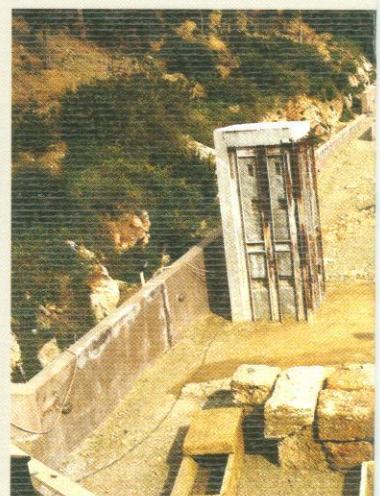
Στο πρώτο επίπεδο τοποθετήθηκε ο κεντρικός πυρήνας του λουτρικού συγκροτήματος, ο οποίος περιλαμβάνει δύο αίθουσες με υπόκαυστα (caldaria, teridaria), 2 εστίες πυροδότησης (praefurnia) και μία μεγάλη πλακοστρωμένη αυλή. Από τη διάταξη των στυλίσκων των υποκαύστων, αλλά και από την κατασκευή των τοίχων διακρίνονται καθαρά οι δύο βασικές οικοδομικές φάσεις του λουτρού. Στο ίδιο επίπεδο έχει αναπαρασταθεί ένας από τους λάκκους χυτεύσεως, στο εσωτερικό του οποίου τοποθετήθηκε το κάτω τμήμα πήλινς μήτρας.

Το δεύτερο επίπεδο διαμορφώθηκε ως εξής:

Στο δυτικό άκρο τοποθετήθηκαν ένα παρόδιο ταφικό βάθρο από κροκαλοπαγείς ογκολίθους και 3 σαρκοφάγοι. Στη συνέχεια χαράχθηκε η οδική αρτηρία σε μικρότερο του κανονικού πλάτος, κατασκευάστηκαν με σύγχρονα υλικά τα δύο αναλήμματα και στο εσωτερικό της οδού εντάχθη-

Το τρίτο επίπεδο της υπαίθριας έκθεσης με το υδραγωγείο, τους αγωγούς και τους σιρούς.

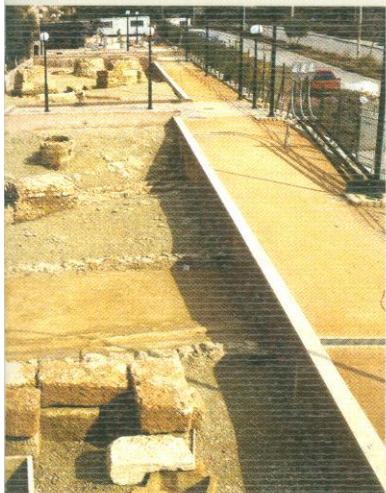
Το δεύτερο επίπεδο της υπαίθριας έκθεσης το ταφικό βάθρο και τις σαρκοφάγους.

κε η αποσπασθείσα στρωματογραφία. Ανατολικά της οδού χαράχθηκε η κοίτη του ποταμού σε μικρότερο του πραγματικού πλάτος και στο εσωτερικό της εντάχθηκε ο αποσπασθείς ρωμαϊκός αποχετευτικός αγωγός. Τέλος στο ανατολικότερο άκρο τοποθετήθηκε το κυκλικό φρέαρ που είχε αποκαλυφθεί στη νότια όχθη του ποταμού.

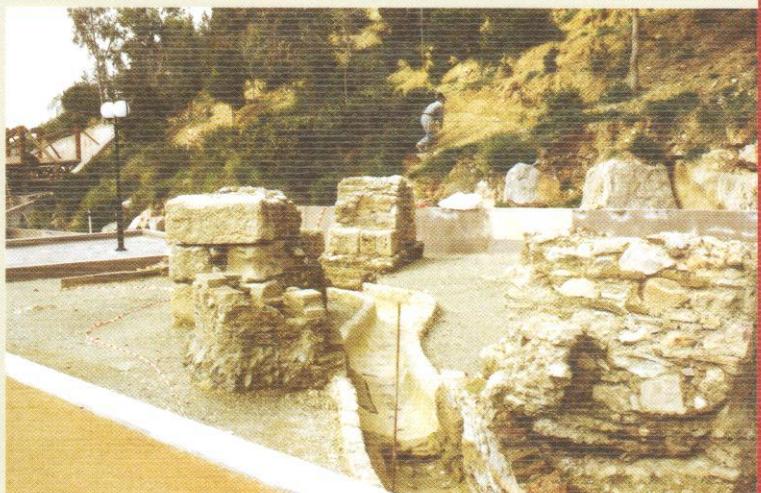
Στο τρίτο επίπεδο τοποθετήθηκαν οι δύο αποσπασθέντες πεσσού του υδραγωγείου και τμήματα του πυκνού υδραυλικού δικτύου, το οποίο απαρτίζεται από φρέατα και διαφόρους αγωγούς, τμήματα των οποίων είναι πρωτότυπα, ενώ τα ενδιάμεσα κενά συμπληρώθηκαν με σύγχρονα υλικά για την πληρέστερη κατανόηση της λειτουργίας τους. Στο ανατολικότερο άκρο του ίδιου επιπέδου τοποθετήθηκε ο βυζαντινός σιρός που αποσπάσθηκε ενώ χαράχθηκε με σύγχρονα υλικά ο πυθμένας ενός δεύτερου σιρού, όπως είχε αποκαλυφθεί στην ανασκαφή.

Το έργο της δημιουργίας αυτού του υπαίθριου εκθεσιακού χώρου υπήρξε σύνθετο, επίπονο και χρονοβόρο, καθώς αποτελεί ένα πρωτοποριακό εγχείρημα για τον ελλαδικό χώρο. Το αποτέλεσμα δικαιώνει τις προσπάθειες, καθώς αποδίδεται στο κοινό, στους μελετητές, στους φοιτητές ένας χώρος που παραπέμπει σε μια σημαντική ανασκαφή, που διεύρυνε τη γνώση μας για την ιστορία και τοπογραφία της αρχαίας Αθήνας.

O. Z.

πε με την στρωματογραφία της οδού,

Λεπτομέρεια του υδραγωγείου από το τρίτο επίπεδο της υπαίθριας έκθεσης.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

Στην ανασκαφή της Πλατείας Συντάγματος την εποπτεία είχαν διαδοχικά οι αρχαιολόγοι της Γ' Εφορείας Ι. Δρακωτού, Δ. Τσουκλίδου και Ε. Χατζηπούλιου, ενώ τις αρχικές φάσεις της μεγάλης ανασκαφής στη λεωφόρο Αμαλίας επέβλεψαν οι αρχαιολόγοι Δ. Τσουκλίδου και Ε. Χατζηπούλιου. Στο μεγαλύτερο μέρος της ίδιας ανασκαφής μέχρι τη λήξη της, καθώς και σε όλες τις εισόδους-εξόδους του σταθμού ΣΥΝΤΑΓΜΑ την εποπτεία είχε η αρχαιολόγος Ολγα Ζαχαριάδου.

Τις ανασκαφές έφεραν σε πέρας με εξαιρετική ευσυνειδησία και ικανότητα οι αρχαιολόγοι της Ο.Μ. Αγουρίδης Χρήστος, Αλεξόπουλος Γιώργος, Ασημακοπούλου Σταυρούλα, Γιαννάκου Σοφία, Γιατρουδάκη Εύα, Γκίκα-Παλληκαροπούλου Βούλα, Γκούροβα Ναταλία, Μιχαλίδης Πέγκυ, Μιχαλακόπουλος Τάσος, Μιχαλόπουλος Γιώργος, Νικολούδη Μαρία, Παναγιωτόπουλος Μανώλης, Σαρρής Κώστας, Σερβετοπούλου Ελένη και Τρανταλίδου Κατερίνα.

Οι κυρίες Γιατρουδάκη και Γκίκα συνέβαλαν στην ταξινόμηση και αποδελτίωση του υλικού.

Στην ανασκαφή πάραν μέρος 100 περίπου εργατοτεχνίτες της ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΜΕΤΡΟ υπό την συνεχή καθοδήγηση των αρχιτεχνών της Γ' Εφορείας Σ. Δουρέα, Λ. Νικολακόπουλου, Ι. Παπαδόπουλου, Χ. Περδίκα και Χ. Φαμελιάρη. Πολύτιμη υπήρξε η προσφορά των εργοδυηών Σπ. Σίδα και Φ. Σαμαρίδην τόσο στο συντονισμό του έργου, όσο και στην εξασφάλιση της αναγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής.

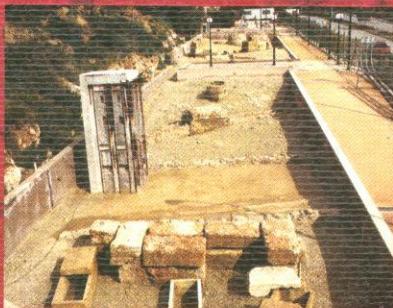
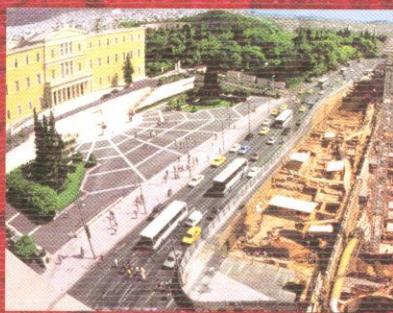
Την αποτύπωση των ανασκαφών πραγματοποίησαν οι σχεδιαστές και τοπογράφοι της Ο.Μ. Π. Δεφτερίγος, Ε. Ζαμπούνη, Ρ. Καραμουσκέτα, Μ. Κουμπάνη, Π. Παπαδρέου, Δ. Προκάκης, Θ. Σπανός, Δ. Φερτάκης και Δ. Φουσέκης υπό την επιστημονική εποπτεία των αρχιτεκτόνων Δ. Κουτογιάννη και Λ. Λαμπρινού, του πολιτικού μηχανικού κ. Μ. Χατζηγιάννη καθώς και της τοπογράφου-μηχανικού Β. Κυριακοπούλου.

Τη συντήρηση των ευρημάτων ανέλαβαν οι συντηρητές της Γ' Εφορείας Θέμης Καρδάμης, Χρ. Αποστολοπούλου, Πλάτων Κωνσταντίνου, Απόστολος Λαμπρινός, Χρ. Φουσέκη και η συντηρήστρια της Ο.Μ. Έλλη Κόκκαλη. Τη συντήρηση των αποσπαθέντων κτισμάτων έφεραν σε πέρας με εξαιρετική επιτυχία οι κ. Πρ. Τζανουλίνος και Β. Λαμπρόπουλος επικεφαλής συνεργείου νέων συντηρητών.

Τη φωτογράφηση κινητών και ακινήτων από τις ανασκαφές πραγματοποίησε ο φωτογράφος Γ. Μαραβέλιας, στενός συνεργάτης της Εφορείας μας επί σειρά ετών.

Σε όλους οφείλονται θερμές ευχαριστίες, γιατί χωρίς τη συμβολή τους δεν θα πάταν δυνατή η πραγματοποίηση όλων αυτών των ανασκαφών με τόση πληρότητα και συντομία.

Ευχαριστίες οφείλονται στην ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ και στο αρχαιολογικό τμήμα της ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΜΕΤΡΟ, που με επικεφαλής τους κ. Τ. Ρήγα και Μ. Χατζηγιάννη στήριξαν αυτή τη δύσκολη προσπάθεια.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Γ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ